

1Co 328/2012 - 297

U S N E S E N Í

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Říhové a soudkyň Mgr. Dagmar Javůrkové a JUDr. Karla Podolky v právní věci žalobce **M Ž**, bytem , zastoupeného JUDr. Petrem Kočím, Ph.D., advokátem, se sídlem Praha 1, Opletalova 1535/4, proti žalovanému **Hlavnímu městu Praha**, se sídlem Praha 1, Mariánské nám. 2, **o ochranu osobnosti**, o odvolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. března 2012, č.j. 37 C 156/2003 – 220, ve spojení s usnesením ze dne 25. července 2012, č.j. 37 C 156/2003 – 265, **t a k t o :**

Rozsudek soudu prvního stupně, ve spojení s usnesením ze dne 25.7.2012 č.j. 37 C 156/2003 – 265, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Soud prvního stupně v záhlaví označeným rozsudkem, ve spojení s označeným usnesením, žalovanému uložil, aby žalobci na náhradě nemajetkové újmy zaplatil 750.000 Kč (odst. I výroku) a na náhradě nákladů řízení 121.212 Kč (odst. III výroku). Co do dalších 4.200.000 Kč žalobu zamítl (odst. II výroku).

Tomuto rozsudku předcházel rozsudek ze dne 16.4.2006 č.j. 37 C 156/2003 – 129, ve znění usnesení ze dne 14.8.2008 č.j. 37 C 126/2003 – 156, jímž bylo tehdy prvnímu žalovanému (původně byli ještě další tři žalovaní – strážníci Městské policie) uloženo zaplatit žalobci 20.000 Kč a žaloba, co do omluvy a dalších 4.980.000 Kč byla zamítnuta, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19.2.2009 č.j. 1 Co 410/2008 – 166, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn a žalovanému bylo uloženo, aby se žalobci omluvil a zaplatil mu dalších 30.000 Kč, a co do 4.950.000 Kč byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen. Tyto rozsudky, pokud jimi byla žaloba zamítnuta, co do částky 4.950.000 Kč, byly k dovolání žalobce rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 11.12.2011 č.j. 30 Cdo 2058/2010 – 201 zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení, protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně. Dovolací soud vytkl odvolacímu soudu nedostatečnost odůvodnění především u podílu žalobce na vzniklém konfliktu, kdy neurčitě nastíněný děj nelze dávat do souvislosti s hrubým zásahem do práva na ochranu osobnosti, jehož se dopustili příslušníci městské policie, že konstatování zvláště závažného zásahu je bez bližšího vymezení míry zásahu, že přihlížení

k satisfakční úloze zadostiučinění podle § 13 odst. 1 obč. zák. je sice případné, ale má se tak činit při úvaze, zda je postačující, či zda jsou předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy, že řazení trestního odsouzení mezi satisfakční prostředky je sice nezpochybnitelné, ale k jeho možným účinkům je třeba přistupovat uvážlivě a diferencovaně podle okolností konkrétního případu a teprve na základě odpovídajících skutkových zjištění dovozovat míru, v jaké mohla v jedinečném případě ve vztahu k výslovně určené fyzické osobě (vymezené i jejími osobními vlastnostmi a psychickým ustrojením) tato satisfakce působit na zmírnění následků neoprávněného zásahu, že v dané věci se tato forma satisfakce nevztahovala bezprostředně proti žalovanému (za trestný čin byl odsouzen její pracovník), že je třeba náležitě pojmenovat okolnosti nacházející se mimo sféru osoby, o jejíž odpovědnost jde, které mohou zmírnit důsledky zásahu a zdůvodnit, jak se tato skutečnost promítá do úvahy o opodstatněnosti uplatněného nároku na náhradu nemajetkové újmy.

Soud prvního stupně nyní při rozhodování podle § 11 a násl. obč. zák. vycházel z toho, že žalobce za neoprávněný zásah do svých osobnostních práv považuje vůči němu vedený, nepřiměřený a nezákonný, fyzický útok tří strážníků Městské policie dne 29.11.2002 při řešení dopravního přestupku řidičky E P , jehož se účastnil jako spolujezdec jmenované, při němž mu byla způsobena četná zranění. Vycházel ze zjištění, že žalobce byl pravomocně zproštěn obžaloby pro trestný čin útoku na veřejného činitele v souběhu s trestným činem ublížení na zdraví rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 7.12.2005 ve věci sp. zn. 24 T 199/2003, že J L , původně druhý žalovaný, byl pravomocně zproštěn obžaloby pro trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele v souběhu s trestným činem ublížení na zdraví, spáchaných ve spolupachatelství, rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 20.4.2005 ve věci sp.zn. 24 T 71/2003, a že M Š , původně třetí žalovaný, byl rozsudkem téhož soudu ze dne 28.2.2006 v téže věci uznán vinným trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele. Dále vycházel z potvrzení Fakultní nemocnice na Bulovce, kde byl žalobce ošetřen a hospitalizován, a ze znaleckého posudku, podaného ve věci Obvodního soudu pro Prahu 7 sp.zn. 24 T 71/2003, z nichž zjistil rozsah poranění žalobce (zejména otřes mozku lehkého stupně, krevní výron s tržnou ranou, oděrky, pohmoždění krku s krevními výrony, pohmoždění levého hlezna lehkého stupně, zlomeninu 7.a 9. žebra, šokový stav). Na základě provedeného dokazování, kdy byl vázán (§ 135 o.s.ř.) závěrem trestního rozsudku o vině M Š , dovodil, že došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv žalobce, který byl při zákroku strážníků Městské policie Praha fyzicky a psychicky poškozen. Odpovědnost žalovaného dovodil s poukazem na to, že újma vznikla žalobci v souvislosti s plněním úkolů policie stanovených zákonem č.553/1991 Sb. Soud prvního stupně dovodil, že k zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobce došlo ve značné míře, kdy žalobce při řešení přestupku jeho přítelkyně byl neadekvátně spacifikován strážníky, kteří mají pomáhat a nikoli poškozovat. Z hlediska společenského hodnotil zásah do tělesné integrity a do zdraví způsobený těmi, kteří mají zabezpečovat veřejný pořádek, jako zvlášť závažný a rovněž i pokračující, když zraněného krvácejícího žalobce odvezli nejprve na služebnu a záchrannou službu kontaktovali teprve po jeho zkolabování. Pokud se žalobce vmísil do projednávání přestupku jeho přítelkyně, a to pouze slovně a voláním na l. 156, neodůvodňovalo to situaci, která následně ze strany strážníků nastala. K tíži žalovaného přičítal i to, že zásah viděly i další kolem projíždějící osoby, že k zásahu došlo na veřejnosti a tím k nepřiměřenému jeho zostuzení před okolními lidmi. Pokud v trestním řízení došlo k odsouzení strážníka za zneužití pravomoci veřejného činitele, jde sice o určitou satisfakci, ale nikoli dostatečnou ze strany žalovaného. Dále přihlédl i k tomu, že i donucovací prostředky byly užity nepřiměřeným způsobem, a k přístupu žalovaného v dané věci, kdy přestože k podání žaloby došlo v roce 2003, k odsouzení strážníků v roce 2006, se žalovaný ke své odpovědnosti nehlásil a přes řadu let

neposkytl žalobci žádnou satisfakci. Za přiměřenou všem okolnostem dané věci shledal částku 800.000 Kč, takže v důsledku již přiznaných 50.000 Kč, přiznal žalobci dalších 750.000 Kč. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 242 odst.3 o.s.ř.

Proti tomuto rozsudku podali odvolání oba účastníci.

Žalobce navrhoval, aby odvolací soud změnil odstavce II výroku a žalobě zcela vyhověl. Uvedl, že soud by měl přihlídnout nejen k okolnostem zdůrazněným soudem prvního stupně, ale i k tomu, v jakém vzájemném vztahu se žalobce vůči strážníkům městské policie v okamžiku zásahu do jeho osobnostní sféry nacházel, a k tomu, že výše přiznaného zadostiučinění by měla plnit i funkci účinného prevenčního prostředku.

Žalovaný navrhl, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že se žaloba zamítá. Soudu prvního stupně vytýkal nesprávné skutkové zjištění i právní posouzení. Nesouhlasil s tím, že soud prvního stupně dovedl, že k zásahu došlo na veřejnosti, zatímco sám žalobce v žalobě uvedl, že „ke snížení jeho důstojnosti nebo vážnosti ve společnosti útokem strážníků nedošlo“ a tvrzení obsažená v žalobě nehovoří o jiné újmě, než újmě do žalobcovy fyzické integrity. Vytýkal tak soudu prvního stupně, že újmu spatřoval v něčem, k čemu sám žalobce tvrdí, že nedošlo. Poukazoval na to, že žalobci byl již pravomocně přiznán nárok na náhradu škody na zdraví pravomocným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ve věci vedené pod sp.zn. 12 C 76/2004, přičemž uplatňoval nároky v obou řízeních na základě týchž tvrzení, takže nebyl prokázán žádný „převís“. V dané věci žalobce sice tvrdil, že způsobená újma na zdraví u něj zanechala dlouhodobé až trvalé následky, zvláště neurologické a psychické povahy, což však v řízení nebylo prokázáno. V této souvislosti odkazoval i na označená rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně. K výčtu zranění způsobených žalobci namítal, že je třeba vycházet i ze skutkové části výroku trestního rozsudku popisující i žalobci způsobená zranění, a přestože mezi nimi nejsou zlomeniny žeber a otřes mozku, soud prvního stupně jimi argumentuje při zdůvodnění výše přiznané finanční náhrady. Přitom je z pravomocného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ve věci sp. zn. 24 T 71/2003 zřejmé, že právě uvedená zranění podle závěrů znaleckého posudku mohla vzniknout i jiným způsobem, než jednáním obžalovaného, a že oděrka vpravo na čele s tržnou ranou byla způsobena v oprávněné fázi zákroku. Dovožoval, že závěr soudu prvního stupně, že žalobce se do projednání přestupku jeho přítelkyně zapojil pouze slovně, nemá oporu v provedeném dokazování. I zde se dovolával pravomocného rozhodnutí v označené trestní věci, v němž bylo svedení žalobce na zem, jeho držení v kravatě a použití pout posouzeno jako důvodné vzhledem k jeho předchozímu jednání, kdy podle znaleckého posudku z oboru kriminalistiky, odvětví sebeobrana produkoval aktivní obranu, a rovněž i rozhodnutí ve věci Obvodního soudu pro Prahu 1 sp.zn. 12 C 76/2004 dovozující poloviční podíl žalobce na vzniklé škodě. Dále poukazoval i na to, že v řízení nebylo prokázáno, že k předmětnému jednání došlo za přítomnosti veřejnosti, jestliže se ho účastnili strážníci, p. P a p.V. Zdůrazňoval, že není bezprostředním původcem zásahu, že je činěn odpovědným za jednání strážníků, přestože za trestný čin související se zásahem byl odsouzen pouze jeden ze zasahujících strážníků, a že soud prvního stupně nijak neodůvodnil výši navýšené částky. K výtce soudu prvního stupně, že žalobci neposkytl alespoň nějakou satisfakci, uvedl, že plnění na základě soudních rozhodnutí uskutečnil. Dále nesouhlasil s uložením povinnosti k hrazení nákladů řízení, a to vzhledem k výsledku sporu, k tomu, že původně byli čtyři žalovaní, a k poměru mezi žalovanou a přisouzenou částkou.

Ve věci samé žalobce navrhoval potvrzení odstavce I a III výroku. Uvedl, že žaloba byla podána v roce 2003, kdy nazírání soudů na problematiku souběhu nároku na náhradu

škody na zdraví a zadostiučinění za zásah do práva na ochranu osobnosti bylo jiné než dnes, že se tehdy mělo za to, že soud je vázán výší náhrady za bolest stanovenou platnou vyhláškou a požaduje-li žalobce vyšší částku, musí tak činit zvláštní souběžnou žalobou. Proto mu nemůže jít k tíži pozdější změna judikatury, jestliže podal současně dvě žaloby. Soud prvního stupně nepochybil, když žalovanému přičetl odpovědnost za všechna zranění zjištěná při vyšetření v nemocnici, neboť neexistuje plausibilní vysvětlení jeho zranění a nepřiměřeného zákroku vůči němu se dopustili tři strážníci, přestože pravomocně byl odsouzen jen jeden, jemuž logicky nemohla být přičtena všechna zranění. Ve vztahu k nákladům řízení poukazoval na procesní úspěšnost ve věci a uvedl, že mu na počátku řízení nebylo známo, jak soud posoudí jednání strážníků Městské policie.

Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně podle § 212 o.s.ř. a dospěl k závěru, že v dané věci jsou předpoklady pro postup podle § 219a o.s.ř.

V dané věci byl v řízení před soudem prvního stupně prokázán neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobce, konkrétně do jeho tělesné integrity a zdraví, při zákroku příslušníků Městské policie v souvislosti s dopravním přestupkem řidičky E P dne 29.11.2002 poté, co se zapojil do řešení přestupku, jako spolujezdec jmenované. Byla prokázána i odpovědnost žalovaného podle § 13 obč. zák., neboť k neoprávněnému zásahu došlo v souvislosti s plněním úkolů strážníků Městské policie. Odvolací soud již ve svém předchozím rozsudku uvedl, že odpovědnost prvního žalovaného podle § 420 odst.2 obč.zák. je dána nejen v souvislosti se zákonným plněním těchto úkolů, ale i s jejich špatným, nepřiměřeným a i nezákonným plněním, jestliže, jak tomu bylo v dané věci, byla zachována věcná, místní a časová souvislost. V dané věci pak již za přiměřený prostředek obrany proti neoprávněnému zásahu z hlediska § 13 odst.1 obč. zák. byla shledána žalobcem požadovaná omluva a stejně tak byly shledány i předpoklady pro přiznání náhrady nemajetkové újmy podle § 13 odst. 2 obč. zák., jenž ve výši 50.000 Kč již byla žalobci pravomocně přiznána.

Otázkou v dané věci, vzhledem k rozhodnutí odvolacího soudu, byla proto již pouze výše náhrady nemajetkové újmy.

Odvolací soud sdílí názor soudu prvního stupně, který dovedl značnou vysokou intenzitu zásahu, jestliže se ho dopustil orgán veřejné moci, jehož povinností, jak na to správně poukázal, je pomáhat a nikoli poškozovat, a jeho neadekvátnost, jestliže k němu došlo při řešení dopravního přestupku. Při rozhodování o výši finanční satisfakce však již soud prvního stupně nepřihlížel ke všem okolnostem případu a rovněž neměl dostatečné podklady pro rozhodování, přestože se jich žalovaný dovolával.

Odvolací soud shledává důvodnou odvolací námitku žalovaného vztahující se k újmě vzniklé žalobci. Soud prvního stupně při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy přihlíží k tomu, že došlo k nepřiměřenému zostuzení žalobce před okolními lidmi, zatímco podle obsahu žaloby, na níž žalovaný důvodně poukazuje, došlo k neoprávněnému zásahu do fyzické integrity žalobce, kdy vzniklá újma zanechala na jeho zdraví dlouhodobé až trvalé následky neurologické a psychické povahy, a že „ke snížení jeho důstojnosti nebo vážnosti ve společnosti útokem strážníků nedošlo“. Dosavadní zjištění nadto prokazují, že konfliktu byly přítomny, kromě na něm zúčastněných, pouze přítelkyně žalobce E P a J V, s níž byl na místě rovněž projednáván shodný dopravní přestupek. O tom, že došlo k prokazatelnému zásahu do tělesné integrity žalobce, není v dané věci pochyb, ale se žalovaným je rovněž třeba souhlasit, že tvrzené trvalé následky neurologické a psychické povahy nebyly prokázány, že žalobce k tomuto tvrzení ani žádné důkazy nenavrhl. Soud

prvního stupně dále nepřihlédl k tomu, že žalobci již bylo poskytnuto morální zadostiučinění, což je vždy základní prostředek obrany proti neoprávněnému zásahu. To přitom v dané věci je třeba považovat za obzvláště významnou satisfakci, neboť formou písemné omluvy bylo vysvětleno, o jaký zásah do osobnostních práv žalobce šlo. Finanční zadostiučinění pak plní podpůrnou funkci tam, kde morální zadostiučinění je zcela či částečně nepostačující; neplní reparační funkci, ale má pouze zmírnit následky neoprávněného zásahu a má být podle § 13 odst.1 obč.zák. přiměřené. Pokud jde o zadostiučinění trestním odsouzením jednoho ze zasahujících strážníků, jehož jednání bylo posouzeno jako zneužití pravomoci veřejného činitele, je třeba se soudem prvního stupně souhlasit, že v dané věci není dostačující. V tomto směru tak soud prvního stupně respektoval názor dovolacího soudu, že k účinkům tohoto satisfakčního prostředku je třeba přistupovat uvážlivě a diferencovaně podle okolností konkrétního případu. Přesto podle odvolacího soudu o toto zadostiučinění má význam, protože z objektivního pohledu, který je při rozhodování ve věcech ochrany osobnosti rozhodující, se odsuzujícím rozsudkem v trestním řízení dává jednoznačně na vědomí společenské odsouzení určitého jednání. Odvolací soud dále poukazuje i na to, že soud prvního stupně pro závěr o neexistenci podílu žalobce na vzniklém konfliktu se strážníky Městské policie (do projednávání přestupku se zapojil slovně a voláním linky 156) neměl podklad v provedeném dokazování. K tomuto závěru dospěl soud prvního stupně poté, co jeho rozsudek, v němž zastával odlišný závěr, byl zrušen dovolacím soudem, aniž prováděl jakékoliv dokazování. Přitom v řízení bylo prokázáno, že k neoprávněnému zásahu došlo při řešení dopravního přestupku, který se žalobce netýkal, že z obsahu spisu Obvodního soudu pro Prahu 7 sp.zn. 24 T 71/2003, jímž byl proveden důkaz, se z protokolu o žalobcem podaném vysvětlení ze dne 5.2.2003 podává, že sám žalobce uvedl, že byl také arogantní, že se nechoval slušně. Žalovaný se pak v této souvislosti dovolává obsahu označeného spisu, v němž byl vypracován znalecký posudek z oboru kriminalistiky, odvětví sebeobrana, podle něhož měl žalobce při zákroku strážníků užívat aktivní obranu, a pravomocného rozsudku ve věci Obvodního soudu pro Prahu 1 ve věci sp.zn. 12 C 76/2004, v níž při rozhodování o náhradě škody vycházel soud z poloviční odpovědnosti žalobce. Soud prvního stupně, jak se podává z obsahu spisu, důkaz znaleckým posudkem JUDr. Zdeňka Náchodského ze dne 20.11.2005 pro účely trestního řízení sice provedl, ale žádným způsobem jej nehodnotil a důkaz spisem Obvodního soudu pro Prahu 1 sp.zn. 12 C 76/2004, i přes opakovaný návrh žalovaného, neprovedl vůbec. Přitom provedení důkazu tímto spisem je podle odvolacího soudu nezbytné i s ohledem na další důvodnou odvolací námitku žalovaného, že žalobci byl již pravomocně přiznán nárok na náhradu škody, a že v dané věci se žalobce má domáhat tvrzeného nároku na základě týchž tvrzení. Nelze totiž připustit, aby tytéž následky byly odškodňovány, jak v řízení o náhradu škody, tak v řízení o ochranu osobnosti. Není přitom podstatné, kdy byla v dané věci žaloba podána, neboť právní zásada „non bis in idem“ je platná trvale.

Vzhledem k shora uvedenému proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně podle § 219a odst.2 o.s.ř. zrušil a věc podle § 221 odst.1 písm.a/ o.s.ř. vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení pak již soud prvního stupně přihlédne k tomu, že nálezem Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 25/12 ze dne 17.7.2013 byla zrušena vyhl.č.484/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení je dovolání přípustné, jestliže na základě dovolání podaného do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu prostřednictvím Městského soudu v Praze, dospěje dovolací soud k závěru,

že rozsudek odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239, § 240 odst.1 o.s.ř.).

V Praze dne 11. června 2013

JUDr. Ludmila Říhová, v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost:
Janouchová